

Állásfoglalás

A Magyar Filozófiai Társaság Elnöksége mély megdöbbenéssel figyelte az elmúlt egy hétnek a filozófiára vonatkozó, a médiában zajló eseményeit. Azt a „vitát”, amely az NKTH 2004-ben és 2005-ben odaítélt pályázatainak részleteiről folyt. Ez a „vita” a végső eszkalálódása annak a szakmán belüli konfliktusnak, amely már kb. egy-másfél év óta tart. Minden érintettnek be kell látnia, hogy ezt a konfliktust, nemhogy megoldani, de még kezelni sem sikerült. Most már csak egy vigaszunk lehet: innen nincs tovább út. Ilyen körülmények között a Magyar Filozófiai Társaság Elnöksége kötelességének látja, hogy még egyszer megszólítsa a releváns célcsoportokat.

(1) Mindenekelőtt a szakmabeliekhez szeretnénk fordulni, tanárokhoz, diákokhoz, kutatókhoz. Legelőször is nekik szeretnénk elmondani, hogy a szóban forgó pályázatok (alapvetően) *állásteremtő* pályázatok voltak. Mindannyian tudjuk, hogy fiatal emberként ma mennyire nehéz bekerülni az egyetemi és akadémiai intézetekbe. Ezek a pályázatok ehhez szerettek volna áthidaló megoldást nyújtani. A pályázatok eredményeként számos fiatal tudományos karrierje el tudott indulni; sokan befejezték disszertációjukat, ösztöndíjakat nyertek, néhányan álláshoz is jutottak stb. Legalább ugyanilyen fontos, hogy három éven keresztül különböző kutató-műhelyek jöhettek létre egyetemi tanszékekhez vagy akadémiai intézetekhez kötődve. Ennek keretei között műhely-szemináriumokra, konferenciákra került sor, tanulmánykötetek és folyóiratszámok születtek. A pályázatok eloszlása is egyedülállóan igazságos volt: a kuratórium három fővárosi és három vidéki műhely kialakulását támogatta. (Csak megjegyezni szeretnénk, hogy az utolsó pályázat lejárta után a filozófia többé nem részesült ilyen műhelyteremtő pályázatokban. Az OTKA-ban pl. a filozófia évek óta nem kapott nagy összegű támogatást.)

(2) Másodsor a filozófián kívüli diszciplínák képviselőihez szeretnénk fordulni: a természettudományok, a társadalomtudományok és más szellemtudományok művelőihez. Nekik szeretnénk elmondani, hogy a filozófusok egy jó része áldozatos és aszketikus munkával járult hozzá az elmúlt évtizedek magyar könyvpiacának felvirágoztatásához, fordításokkal, monográfiákkal, tanulmánykötetekkel. A honoráriumok, ha valaha voltak is, az elmúlt években szép lassan elapadtak. A filozófusok nagy része szegény ember. Munkáját megszállottságból végzi, és semmi mással nem rendelkezik, csak a becsületével (hogy Heller Ágnes *Magyar Narancs*ban megjelent interjúját idézzük). Ugyanakkor a filozófia mindenkori feladatai közé tartozik, hogy a társadalmi és politikai kérdésekben princípiumokra támaszkodva állást foglaljon. Ebből kifolyólag érzékeny és polemikus viszonyban áll a mindenkori hatalommal. De ettől eltekintve azt mondhatjuk, ami most a filozófiával történik, az bármelyik diszciplínával megeshet: a kémiával, a szociológiával vagy a nyelvészettel. Bármikor kialakulhat egy olyan masszív értelmiség-ellenes hangulat, amelynek minden szakma a kárvallottja lehet. Ezért nagyon reméljük, hogy bízhatunk más szakmák képviselőinek szolidaritásában.

(3) A következő lépésben az újságírókhoz és a média szereplőihez szeretnénk fordulni. Ők tudják a legjobban, – s ezt az elméleti szakirodalom is megerősíti – hogy munkájukra egyetlen nagy veszély leselkedik, a hatalommal való összefonódás. Ez ugyanis azt az érzést kelti, hogy mindent lehet és szabad. Ezért fájlaltuk mindnyájan (vagyis filozófusok és újságírók közösen) ezt a címet: „Félmilliárdot »kutattak el« Hellerék”. Tekintsünk el most a cím összes stílris

sutaságától, és csak a benne lévő önkényeskedéseket gyűjtjük össze. (a) A pénzösszeget mindig fel lehet srófolni egy látványos szintre, ehhez csak megfelelő számú – egymással egyébként nem összefüggő – ügyet (pályázatot) kell összegyűjteni. (b) A „kutattak el” kifejezés nem létezik magyarul, még akkor sem, ha idézőjelbe tesszük; tulajdonképpen azt jelenti, hogy zsebre vágta. Ehhez persze el kell hallgatni a pályázat alapvető karakterét, azt, hogy *műhelyteremtő* pályázat volt, hogy rengetegen dolgoztak benne stb. Azt, hogy a pályázatokban *szinte kizárólag a fiatalok bérköltségei szerepeltek*, azt, hogy egy tudományos segédmunkatársi állás három évre az összes járulékkal, kezelési költséggel és a rá vetített rezsivel együtt majdnem tíz millió Ft-ra rúg. (c) És végül ki kell keresni a legnagyobb nevet, és az egész csoportot köré kell elrendezni, valamiféle szervezettséget vagy összeesküvést sugallva. Szép, de az egész egyetlen hatalmas hazugság.

(4) Végül a közvéleményhez szeretnénk fordulni, újságolvasókhöz, televízió nézőkhöz, rádió hallgatókhoz. Mindannyian tudjuk, hogy élünk egy szegény országban adatott. És a rendszerváltás sem hozta meg a kívánt jólétet, az ország gazdasági értelemben benne maradt egy félperifériás helyzetben. Ennek következtében nagyon sok frusztráció gyűlt össze. Ilyen körülmények között mi sem könnyebb, mint azt gondolni, hogy azért vagyunk ilyen szegények, mert a pénzek elfolynak, mert egyesek vagy talán sokan lopnak. És azt is be kell látnunk, hogy számos korrupciós eset joggal erősíti ezt a benyomást. De azt is tudnunk kell, hogy néha hajlamosak vagyunk ezt a lépést túl gyorsan végrehajtani, prejudikálni, anélkül, hogy tájékozódnánk.

A Magyar Filozófiai Társaság Elnöksége csak abban bízhat, hogy a közvélemény is úgy gondolja, hogy ezek a meghurcoltatások gyanúsak, mivel túl szorosan összefüggnek a politikával.

Budapest, Pécs, Szeged, Debrecen, 2011. január 14.

A Magyar Filozófiai Társaság Elnöksége